

A.W.J. REMMERSWAAL

1965-1966

C

C

BIBLIOTHEEKBEDIENDE ALBERTUS REMMERSWAAL

De man op de BVD-lijst

Ik zei nog:
'Vergeet niet
de revolver
in mijn
achterzak'

ALBERTUS REMMERSWAAL

foto CHARLES VLEK

door
HAN MULDER

Albertus Wilhelmus Joannes Remmerswaal (40) komt met een grote zonnegil op een stille Haags restaurant binnen. Sinds eergisteren weet hij zeker dat hij bij de BVD op de lijst staat. Hij is niet langer zomaar een ambtenaar bij de Koninklijke Bibliotheek; hij heeft (om de woorden van de Haagse politie te gebruiken) blijk gegeven van een „extremistische instelling.“ Remmerswaal telegrafeerde verleden week aan mr. Cals dat hij op Prinsjesdag met de zwarte BVD-lijst was bedreigd, toen hij met een anti-Clausbord had gelopen en deswege op een politiebureau terecht kwam. Blijkbaar om het de James Bonden van de BVD gemakkelijker te maken, loopt hij nu met een indrukwekkende bril.

Remmerswaal heeft in de afgelopen jaren iets van een oom agent. Zijn bruine ogen hebben weinig revolutionairs; zijn snorretje wijst op koele betrie. „Ik ben een kleine ambtenaar en dat zal ik altijd blijven. Soms heb ik wel eens een ideeje voor de bibliotheek, maar daarvoor is nooit meer wat van. Die boeken bijvoorbeeld waar ze de lijsten nieuwe aanwinsten in bundelen, zijn veel te dik. Ik heb voorgesteld om die catalogussen dunner te maken, maar d'r is tot nog toe niets gebeurd. Eigenlijk had ik vragegen in de journalistiek gewild, maar daarben ik niet intelligent genoeg voor. Ingezonden stukken schrijf ik wel regelmatig. Naar de Haagse Courant of Het Binnenbof. Altijd in het sociaal-menselijke vlak.“ Remmerswaal doet drie klontjes in de koffie; de dure dames aan de andere tafel maken — ongewoon luid naar Haagse begrippen — een bridge-afpraak voor de volgende week.

„Kijk eens. Vanaf juni heeft dat huwelijk van Beatrix bij me zitten broeien. Uiteindelijk heb ik op Prinsjesdag een stuk triplex gepakt en er met Oostindische inkt „Claus: geen prins der Nederlanden“ opgeschreven. Ik heb het ingepakt en ben 's middags langs de route gaan staan, aan het Laagje Voorhout. Het was met mij; hier sta ik, ik kan niet anders.“ Remmerswaal haalt vijf volgeschreven velletjes papier voor de dag en leest zijn argumenten tegen voor. Het klinkt als een soort manifest.

NAÏEF

„Ze zijn ook zo verschrikkelijk naïef in de regering. Nou moet zo'n minister De Jong bijvoorbeeld nagaan of die Nederlandse soldaten in Nieuw-Guinea inderdaad hun krijtsgevangenen afmaakten. Dat kan ik ze zo wel vertellen; dat gebeurde! Toen ik in 1946 in dienst was, kregen we speciaal instructie erin. Voor Nederlands-Indië. Ik ben naar de aalmoezenier gegaan, maar bij die werd ik niet wijzer. Toen heb ik een brief naar de krant gestuurd. De laatste regel weet ik nog precies: Als ik 's nacht op m'n krib lig, dan vraag ik mij af, waarom we vijf jaar gevochten hebben.“

Later stort hij van de stormbaan, ligt twee jaar ziek en wordt afgekeurd. Remmerswaal tilt zwaar aan een heleboel dingen: het leven, het huwelijk, de democratie. Hij is gescheiden (sén kind) en woont nu weer bij zijn moeder. „Ik ben humanistisch katholiek. Wat ze nu op het conclave vertellen, daar was ik tien jaar geleden al achter.“ Uit sociale bewegingheid stemt hij dikwijls PSP. Het

woningvraagstuk is een regelmatig terugkerend onderwerp in zijn brieven aan de krant. „Het eerste deel van het huwelijk wordt door inwoning beschadigd“, heeft hij eens geschreven.

Op zijn kamer schrijft hij soms zwaarvoedige verzen. „Het heeft met erotiek te maken“, vindt hij. Dit is er één van:

*Stij ljetste, niets zeggen
de nacht begint haar schaduw te
leggen
over senzamen en liefhebbenden.
Hun wereld wordt kleiner
tussen vier kamermuren die
dreigen
de zachte witte beddenlakens.*

Een vriende leraar heeft hem eens aangeraden, de geantenen te publiceren. Geen van zijn verzen houdt zich met ondermijnende, revolutionaire of marxistische onderwerpen bezig. Het zijn meer de klachten van een wat verenzaamde man. Met zijn collega's op de bibliotheek heeft hij niet veel contact. Hij is ook niet met de anti-Clauslijst rondgegaan. „We zitten in een rijksgebouw moet u weten.“

WANHOPIG

Wellicht zal het de BVD opvallen dat Remmerswaal veel fotografeert. Noot! tankwallen, radarinstallaties of troepenbewegingen. Wel veel piekjes oud-Den Haag. Hij heeft er nu duizend plaatjes van gemaakt.

Thuis ligt een verzameling antieke ansichten van Den Haag. „Ik ken een uitgever, die er wel wat in ziet.“ Altijd weer die hang naar schrijven, publiceren. Remmerswaals geldingsdrang botst wanhopig tegen de zware folianten van de bibliotheek.

Remmerswaal schets! zijn triomf op Prinsjesdag. „Ik stond prachtig in de eerste rij. De mensen om me heen zeiden wel, wat zit er in dat pak. Maar ik hield mijn mond. De koets van de Koningin heb ik laten passeren; die had er immers niets mee te maken. Maar toen Beatrix voorbij kwam, heb ik het bord omhooggestoken. Ze heeft het gezien. Eerst was het nog lachen en wuiven, maar toen ze het bord in de gaten kreeg, zag je haar ineens vestrakken.“

Later op het bureau doet Remmerswaal lakoniek. „Ik was toeschouwer van mezelf. Ik heb er een spelelement in gebracht. Van top tot teen gefouilleerd. Ik zeg, vergeet die revolver in mijn achterzak niet. Enfin, de rust zelve. In de cel was het per se te benauwd. Architectonisch niet goed. Misschien dat ik hierover eens een brief schrijf.“ Aan de minister van justitie? „Bijvoorbeeld.“

TRIOMF

Het is een kleine overwinning voor Remmerswaal dat minister Smalendbroek heeft erkend dat de politie een lijst met namen aan de BVD heeft doorgegeven. Het is hem echter niet voldoende. Hij wil minister Cals spreken. In het telegram dat hij verstuurd staat: „Gaarne verzoek ik om een onderhoud met de minister-president in verband met BVD-affaire Haagse politiebureau.“ Tot nu toe is er geen uitnodiging van het Calshuis binnengekomen.

„Ik wil het doorpraten. Mijnheer Cals is een verstandige man. Ik zou het vervelender vinden, met mijn directe chef te praten, dan met hem. Hij moet tenslotte ook met eenvoudige mensen kunnen spreken.“

Zo beleeft Remmerswaal een publiciteit, die hij twee maanden geleden nog niet voor mogelijk had gehouden. „Ik ben romantisch ingesteld. Uiterlijk vertoon ligt me. Als de koningin een rijtoer maakt, ga ik altijd kijken. Maar het gaat nie om de waarheid. Als doodgewone burger van Nederland moet je kunnen zeggen wat je wilt.“

Remmerswaals activiteit in de richting van de fotografie, de politiek en de dichtkunst, dateert in zijn volledige hevigheid van betrekkelijk kort geleden. Hij is ermee begonnen nadat hij na een mislukte huwelijks weer alleen kwam te staan.

Misschien verklaart dat een hoop. Een citaat uit één van zijn verzen zegt het zo: „één met jezelf of één met een ander“. Remmerswaal staat alleen; de BVD is eindelijk iemand die notitie van hem neemt.

AMBTENAAR REMMERSWAAL, EEN LOYAAAL BURGER

Sprookje van de BVD-lijst

DEN HAAG, 19 nov.

WE wachten op Adelbert Remmerswaal (40) voor de Koninklijke Bibliotheek aan de Lange Voorhout in Den Haag. Stipt op tijd komt hij naar buiten. („Dat moeten ambtenaren nu eenmaal. Er moet orde zijn”). Hij draagt een forse zwarte snor. Een vriendelijk anarchistengezicht. Hij loopt correct als een officier. We zeggen, dat het erg moeilijk is geweest, hem te pakken te krijgen. De Haagse politie wilde zijn telefoonnummer niet geven („We verstrekken geen gegevens over mensen, die vast hebben gezeten”). In het telefoonboek kunnen we hem ook niet vinden, zegt Remmerswaal. „Ik woon bij mijn moeder in”.

Remmerswaal die op Prinsjesdag met een onvriendelijke leus, gericht tegen Claus van Amsberg is gesignaaleerd, in de cel terecht kwam („celletje”, zegt hij vergoelijkend), mi-

Adelbert Remmerswaal: romantiek van de gouden koets.

Ik heb daar de hele middag gezeten en met belangstelling het politiegebeuren gevolgd. Er werd een man binnengebracht, die stoeltjes had verkocht en dat mocht hij niet. En later nog een heel triest geval: twee meisjes van negen en dertien met zo'n lammlendig kinderwagentje waar een fleskenkind in zat en een kind, dat niet kon lopen. Die twee grotere meisjes hadden in een warenhuis gestolen, een paar heel kleine dingetjes hoor, een balletje of zo. Na een tijdje zat dat kindje van negen vreselijk te huilen en ze zegt tegen mij: ik durf het niet tegen mijn vader te zeggen, want die slaat ons dood. Ze had suikerziekte. Als ze niet regelmatig wat te eten kreeg zou ze er gauw heel beroerd aan toe zijn. Ik zei: dat moet je tegen die agent zeggen en toen kwamen er agenten met boterhammen voor haar. Dat vond ik fijn. Als sociaal ingesteld mens vond ik dat een heel naar geval”.

„Maar ik dacht ook: wat gaat er nu met mij gebeuren. Toen kwam er een agent en die zei: over een kwartier komen er een paar heren van de BVD om met u te praten. Ik zeg: hé, dat vind ik interessant. Ik heb al zoveel over die BVD gelezen, ik wil nu wel eens met die mensen praten.

Op de band

ER gebeurde niets en weer een kwartier later zei ik: waar blijven die mensen nou. Hij zei: sorry, het gaat over. Ze komen niet. Wat jammer, zei ik. Tegen vijf uur kwam hij weer naar me toe en zei: u kunt naar huis gaan, maar u moet er wel rekening mee houden, dat u bij de BVD op een lijst staat. En nu moet ik u iets zeggen, dat ik nog niet tegen de pers gezegd heb: die agent zei erbij: u hoeft niet bang te zijn voor die lijst. Mensen die voor vakantie of zaken naar Oost-Europa gaan komen ook op die lijst. Ik vond dat toen helemaal niet erg. Ik beschouwde het als een consequentie van mijn daad”.

Tijdens het debat over de goedkeuringswet in de Tweede Kamer zei eerste minister Cals, dat die verhalen over zwarte lijsten van de BVD sprookjes waren en dat iedereen in Nederland, die meende met recht bang te moeten zijn voor de BVD hem moest waarschuwen. Ik heb zijn woorden op de band opgenomen en 's avonds een paar keer afgedraaid. Toen dacht ik: ik ben verplicht mijn naam te noemen. Ik ben blijkbaar de uitzondering”.

De volgende dag heeft Remmerswaal de minister-president een telegram gestuurd. Hij haalt een keurig plakboekje voor de dag met krantenknipsels over „zijn zaak” en met een

lendige kou staan hakken? Daar heb ik nooit een behoorlijk antwoord op gekregen.”

Het gesprek komt terug op de politiek. Dat hij niets tegen de politie heeft illustreert Remmerswaal nog eens met twee voorbeelden. „Op de hoek van Spui en Poten moet het verkeer ineens idioot links afslaan en daar sla ik een keer en daar rijd een auto de stoep op en een vrouw komt kleen te zitten. Allemaal mensen eromheen en het hele verkeer in het honderd. Kijk, op z'n moment veel ik me verplicht iets te doen voor de politie. Ik ben daar midden op de weg gaan staan en heb een kwartier lang het verkeer geregeld tot er een agent kwam”.

Tweede voorbeeld: „Ik loop op de Herengracht en zie opeens tussen twee auto's een kistje met koperen kranen staan, ik schat voor z'n dertig gulden. Toen heb ik de politie gebeld. Voor de aardigheid heb ik eens gekeken, hoe lang ze er over deden. Er hing daar een grote klok. En eerlijk is eerlijk, ze waren er in vijf minuten. Dat wilde ik u nog vertellen als achtergrond voor mijn handelen. U ziet, dat ik loyaal tegenover het gezag sta. Maar ik vind, dat het gezag wel rekening moet houden met de geestelijke stromingen in het volk. Ik moet in het openbaar kunnen zeggen wat ik denk”.

Hij komt wel eens in een klein Haags barretje en hij heeft gemerkt, dat de mensen daar ophouden met praten, als hij binnenkomt. „Ze denken, dat ik van de politie ben met die snor. Daarom zeg ik dan: julie denken zeker dat ik... jongens, laten we asjeblieft ophouden met de politiek.” Hij vindt dat allemaal niet zo leuk. Hij denkt, dat hij zijn snor maar eens af gaat scheren.

Hij verzamelt oude prentbriefkaarten van Den Haag met in het achterhoofd het plan die nog eens als illustratie te gebruiken in een boek over de geschiedenis van Den Haag. „Ik zal wel 's avonds naar die kaarten zitten kijken,” zegt hij. „Daar staan mensen op uit die tijd, hoopelrokken en zo, mensen die gewoon midden op de rijweg staan. Dan denk ik wel eens aan dat liedje van Marlène: waar zijn ze gebleven — weet u wel? Al die mensen hebben toch geleefd en die zijn er nu niet meer. Die zijn dood en begraven.”

MARTIN RUYTER

Ik doorleef alles erg hevig

nister-president Cals telegrafeerde, dat hij bij de Binnenlandse Veiligheidsdienst op een zwarte lijst stond, wat minister Smalhenkes in de Kamer weer ontdekte, zegt heel vriendelijk tegenover de politie te staan. „Ik ben niet tegen ordemaatregelen. Ik wil me zelfs graag verdiepen in het werk van de politie. Ik wil ze helpen”. Daar komen we straks nog op terug.

Er moet eerst een foto gemaakt worden, maar dan heeft hij liever niet de Koninklijke Bibliotheek op de achtergrond. „Dat is een rijksgebouw en dat zou misschien provocerend werken. Net of ik er op uit ben, de overheid te sarren”. De fotograaf zet hem op een lange stenen bank en dat is volgens de inscriptie een bank, die de Haagse burgerij aan het gemeentebestuur heeft aangeboden om wijlen koningin Emma te eren. Remmerswaal blijkt moeilijk los te scheuren uit de royalistische symboliek.

We gaan in café-restaurant Lensvelt (bij de Hofvijver, zoals de spijkskaart vermeldt) koffie drinken. Remmerswaal is op 25 mei 1925 geboren, deelt hij ongevraagd mee. „Ik ben dus net zo oud als Claus”.

Prins

WIJ vragen wat hij tegen Claus heeft. Helemaal niets, zegt hij. Hij heeft ook nooit geprotesteerd tegen Claus als verhoofde, noch tegen Claus als eventuele toekomstige prins-gemaal. Alleen tegen Claus als Prins der Nederlanden. „Dat is een geweldige titel. Prins Bernhard draagt hem met ere. Dat vind ik een fijne vent. Die man heeft veel voor Nederland gedaan. Maar ik vind, dat Claus eerst moet laten zien, dat hij die titel verdient”.

Remmerswaal heeft prinses Beatrix een telegram gestuurd, waarin hij verklaarde, erg verdrietig te zijn over haar besluit met Claus te trouwen, dat wel. Ze had eerst maar een door de steden en dorpen van Nederland

Remmerswaal die op Prinsjesdag met een onvriendelijke leus, gericht tegen Claus von Amberg is gesigmatiseerd, in de oel terecht kwam („celletje”, zegt hij vergoelijkend), mi-

Ik doorleef alles erg hevig

nister-president Cals telegrafeerde, dat hij bij de Binnenlandse Veiligheidsdienst op een zwarte lijst stond, wat minister Smaltenbroek in de Kamer weer ontkende, zegt heel vriendelijk tegenover de politie te staan. „Ik ben niet tegen ordemaatregelen. Ik wil me zelfs graag verdiepen in het werk van de politie. Ik wil ze helpen”. Daar komen we straks nog op terug.

Er moet eerst een foto gemaakt worden, maar dan heeft hij liever niet de Koninklijke Bibliotheek op de achtergrond. „Dat is een rijksgebouw en dat zou misschien provocerend werken. Net of ik er op uit ben, de overheid te sarren”. De fotograaf zet hem op een lange stenen bank en dat is volgens de inscriptie een bank, die de Haagse burgeren aan het gemeentebestuur heeft aangeboden om wijlen koningin Emma te eren. Remmerswaal blijkt moeilijk los te scheuren uit de royalistische symboliek.

We gaan in café-restaurant Lensvelt (bij de Hofvijver, zoals de spij斯卡art vermeldt) koffie drinken. Remmerswaal is op 25 mei 1925 geboren, deelt hij ongevraagd mee. „Ik ben dus net zo oud als Claus”.

Prins

Wij vragen wat hij tegen Claus heeft. Helemaal niets, zegt hij. Hij heeft ook nooit geprotesteerd tegen Claus als verloofde, noch tegen Claus als eventuele toekomstige prins-gemaal. Alleen tegen Claus als Prins der Nederlanden. „Dat is een gewoeldige titel. Prins Bernhard draagt hem met ere. Dat vind ik een fijne pen. Die man heeft veel voor Nederland gedaan. Maar ik vind, dat Claus eerst moet laten zien, dat hij die titel verdient.”

Remmerswaal heeft prinses Beatrix een telegram gestuurd, waarin hij verklaarde, erg verdrietig te zijn over haar besluit met Claus te trouwen, dat wel. Ze had eerst maar er door de steden en dorpen van Nederland moeten trekken om na te g. „and er werkelijk onder het Nede. andse volk leefde. Dat stond allemaal in het telegram. Er kwam geen antwoord.

Hij stapte daarom op Prinsjesdag de deur uit met een uit triplex en papier vervaardigd bord, waar op geschreven stond: Claus: geen prins der Nederlanden. Hij had het bord in pakpapier gewikkeld. Ik heb het allemaal goed bekeken”, zegt hij. „Eerst kwam de calèche. Als eerst de gouden koets was gekomen, had ik gewacht met uitpakken. Ik wilde de koningin overal buiten laten. En zelfs als prinses Beatrix aan de andere kant had gezeten, had ik het papier om mijn bord gelaten. U moet goed begrijpen: die tekst was uitsluitend bedoeld als een mededeling aan de prinses”.

Celletje

Hij is erg oranjegezind, verklaart hij. Hij gaat iedere Prinsjesdag kijken naar het sprookje van de gouden koets. Hij is sterk romantisch gericht. „Van huis uit ben ik erg op romantiek gesteld en ik vind al dat uterlijk vertoon van het koninklijk huis heerlijk”.

Wat is er verder gebeurd? Er kwam een agent van de overkant. U bent in overreding, zei hij. Ik zeg dat weet ik. Hij zegt: U loopt niet weg? Ik zeg: nee, dat ben ik niet van plan. Het is allemaal in de beste verstandhouding gegaan. Ik had van tevoren de consequenties van mijn daad goed overwogen. U moet niet vergeten: je kan ook in mekaar worden getimmerd. Maar het ging heel vriendelijk. Ze brachten me naar het bureau en ik kwam in een celletje te zitten. Even later kwam een agent de deur openzetten. Hij zei: meneer, het is daar wel een beetje benauwd. Dat was ook zo. Ik vraag me af, hoe mensen, die daar langer moeten zitten het uithouden.”

Adelbert Remmerswaal: romantiek van de gouden koets.

„Ik heb daar de hele middag gezeten en met belangstelling het politiegebeuren gevolgd. Er werd een man binnengebracht, die stoeltes had verkocht en dat mocht hij niet. En later nog een heel triest geval: twee meisjes van negen en dertien met zo'n lullend kindergewagentje waar een klein kind in zat en een kind, dat net kon lopen. Die twee grotere meisjes hadden in een warenhuis gestolen, een paar heel kleine dingetjes hoor, een balletje of zo. Na een tijdje zat dat kindje van negen vreselijk te huilen en ze zegt tegen mij: ik durf het niet tegen mijn vader te zeggen, want die slaat ons dood. Ze had suikerrietke. Als ze niet regelmatig wat te eten kreeg zou ze er gauw heel beroerd aan toe zijn. Ik zei: dat moet je tegen die agent zeggen en toen kwamen er agenten met boterhammen voor haar. Dat vond ik fijn. Als sociaal ingesteld mens vond ik dat een heel naar geval”.

„Maar ik dacht ook: wat gaat er nu met mij gebeuren. Toen kwam er een agent en die zei: over een kwartiertje komen er een paar heren van de BVD om met u te praten. Ik zeg: hé, dat vind ik interessant. Ik heb al zoveel over die BVD gelezen, ik wil nu wel eens met die mensen praten.

Op de band

ER gebeurde niets en weer een kwartier later zei ik: waar blijven die mensen nou. Hij zei: sorry, het gaat over. Ze komen niet. Wat jammer, zei ik. Tegen vijf uur kwam hij weer naast me en zei: u kunt naar huis gaan, maar u moet er wel rekening mee houden, dat u bij de BVD op een lijst staat. En nu moet ik u iets zeggen, dat ik nog niet tegen de pers gezegd heb: die agent zei erbij: u hoeft niet bang te zijn voor die lijst. Mensen die voor vakantie of zaken naar Oost-Europa gaan komen ook op die lijst. Ik vond dat toen helemaal niet erg. Ik beschouwde het als een consequentie van mijn daad”.

Tiens het debat over de goedkeuringswet in de Tweede Kamer zei eerste minister Cals, dat die verhalen over zwarte lijsten van de BVD sprookjes waren en dat iedereen in Nederland, die meede met recht bang te moeten zijn voor de BVD hem moest waarschuwen. Ik heb zijn woorden op de band opgenomen en 's avonds een paar keer afgedraaid. Toen dacht ik: „Ik ben verplicht mijn naam te noemen. Ik ben blijbaar de uitzondering.”

De volgende dag heeft Remmerswaal de minister-president een telegram gestuurd. Hij haalt een keurig plakboekje voor de dag met krantenknipsels over „zijn zaak” en met een afschrift van het telegram.

Naem reële gronden voor angst Nederlandse volk weg. Probeer o.m. de ondergrondse acties van de BVD te voorkomen. Dit zal velen van ons volk vrij maken van angst en de gedachte aan een „geheime” politiestaat teniet doen.

Daar heeft hij weer geen antwoord op gegeven. Eerst een briefje aan (PvdA) en Bruggenaar (PSP) met vragen aan minister Smaltenbroek, die heeft beloofd een nader onderzoek te zullen laten instellen. Remmerswaal is gereed om welke vragen dan ook te beantwoorden. Hij zegt over de lijst: „De minister heeft me gedeeld, dat die lijst in een kast is opgeborgen en dat er niets mee wordt gedaan. Nou ja, dan ben ik toch zo vrij daar een vraagteken bij te plaatsen. Kijk, ik zeg als leuk: als die lijst niet gebruikt wordt, waarom wordt hij dan niet vernietigd?”

Angst

REMMERSWAAL is bang, dat op een gegeven ogenblik driekwart der Nederlanders op de lijsten van de BVD staan. „Dan worden de mensen bang. Dat schert een angstpsychose. Er zijn gevallen bekend van mensen, die zich niet lekker voelen, omdat ze een vriendje hebben die een beetje links getint is. Dat vind ik niet gezond. Vandaar dat ik het aanhangig heb gemaakt.”

Wij zeggen, dat hij er zo militair uitziet. „Dat ben ik niet”, zegt hij. Ik ben een heel gewoelig mens. Ik doorleef alles erg hevig. Soms wordt het me wel eens te veel. Ik ben zeker niet hard. Ik ben erg voor menselijke relaties. Ik denk op het menselijke vlak”.

Een voorbeeld: „Ieder jaar, als het vroom, ging hier in Den Haag de vijfde dicht en dan zag ik mensen hevig hakken om een geul in het ijs te maken voor de brandweerboot. Die boot moest

de. Hij vind dat allemaal heel leuk. Hij denkt, dat hij zijn snor maar eens af gaat scheren.

Hij verzamelt oude prentbriefkaarten van Den Haag met in het achterhoofd het plan die nog eens als illustratie te gebruiken in een boek over de geschiedenis van Den Haag. „Ik zal wel 's avonds naar die kaarten zitten kijken”, zegt hij. „Daar staan mensen op uit die tijd, hoopelrokken en zo, mensen die gewoon midden op de rijweg staan. Dan denk ik wel eens aan dat liedje van Marlène: waar zijn ze gebleven — weet u wel? Al die mensen hebben toch geleefd en die zijn er nu niet meer. Die zijn dood en begraven.”

MARTIN RUYTER

~~Handwritten signature~~

MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN

Aan:
de Heer drs. W.K.N. Schmelzer,
Voorzitter van de Vaste Commissie
Voor de B.V.D.

Bijlagen: div.

Uw brief van:

Directie

Hoofdafd.

Afd. Kabinet

Nr. U59221 I

Onderwerp: optreden contra
A.W.J. Remmerswaal.

's-Gravenhage, 22 december 1965.

Hierbij doe ik U toekomen een afschrift van de door mij d.d. 22 december 1965 aan het lid der Tweede Kamer de heer J.H. Scheps toegezonden brief naar aanleiding van door hem in de zitting der Kamer op 16 november 1965 gestelde vragen.

Voor het geval U de andere leden der Commissie op gelijke wijze wilt informeren voeg ik nog 5 exemplaren van dit afschrift bij.

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN,

Handwritten signature

Men gelieve steeds één zaak in één brief te behandelen. Bij beantwoording nauwkeurig het onderwerp, de dagtekening en het nummer van dit schrijven vermelden.

AFSCHRIFT

MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN

Aan:
de heer J.M.Scheps,
Lid van de Tweede Kamer der
Staten-Generaal.

Bijlagen :

Uw brief van : Directie Hoofdafd.
Afd. Kabinet Nr. 059221 I

Onderwerp: **Optreden contra de heer A.W.J. Remmerswaal.** 's-Gravenhage, 22 december 1965.

Zeer geachte Heer Scheps,

Naar aanleiding van Uw opmerkingen omtrent de bovenvermelde aangelegenheid bij de behandeling van de begroting van Binnenlandse Zaken op 16 november 1965 in de Tweede Kamer der Staten-Generaal en de door mij gedane toezegging betreffende het instellen van een nader onderzoek, moge ik U het volgende berichten.

De bewering van de heer Remmerswaal, dat hij op 21 september 1965, na zijn aanhouding terzake van een ordeverstoring, op een Haags politiebureau te horen heeft gekregen op "een zwarte lijst" van de B.V.D. te worden geplaatst, heeft in het gehouden onderzoek geen bevestiging gevonden. Wel is tegenover de heer Remmerswaal geroept over de inlichtingendienst van de politie. Zulks in verband met de mogelijkheid, dat enige ambtenaren van deze dienst naar het politiebureau zouden komen om een gesprek met hem te hebben. Toen vaststond dat dit niet zou plaatsvinden is de heer Remmerswaal beëdigd.

Ik heb de Burgemeester van 's-Gravenhage kenbaar gemaakt het te betreuren, dat tegenover de heer Remmerswaal onnedig melding is gemaakt van de activiteiten van de inlichtingendienst van de politie. Ik acht het niet uitgesloten dat wanneer door de politie de gebruikelijke afkorting "I.D." is gebezigd, door de heer Remmerswaal B.V.D. is verstaan.

Hoewel het door U in de Kamer gedane verzoek slechts gericht was op het achterhalen van wat zich bij de Haagse Politie heeft afgespeeld, meen ik er goed aan te doen U een nadere

uiteenzetting te geven omtrent de positie van de B.V.D. in deze manglelegenheid.

Zoals U bekend is, heb ik er prijs op gesteld de Kamer onmiddellijk in te lichten omtrent dit kort tevoren bekend geworden incident. Ik was mij er echter niet van bewust dat de mij terzake verstrekte inlichtingen door een misverstand niet geheel juist waren. Daardoor heb ik bij mijn repliek ten onrechte een voorstelling van zaken gegeven als zou de B.V.D. met betrekking tot de verkrüging van informatie omtrent de ordeverstoringen geheel passief zijn geweest. Inderdaad had in het kader van de normale relatie tussen de Politie en de B.V.D. reeds kunnen worden verwacht, dat de op 20 en 21 september 1965 te 's-Gravenhage plaats gehad hebbende ordeverstoringen aan deze dienst waren gemeld. Echter in de onderhavige situatie - de kwestie van de ordeverstoringen rondom de Toestemmingswet en het voorgenomen huwelijk - had de B.V.D. aan een aantal politiekorpsen nog speciaal verzoekt om toezending van gegevens terzake. Dit verzoek werd gedaan teneinde te kunnen nagaan, of de deelnemers daaraan bij de B.V.D. wegens extremistische of stantsagevaarlijke neigingen bekend zijn. Dit verzoek lag dus geheel in de sfeer van de door U in de Kamer gemaakte opmerking, dat het van zelf spreekt, dat wanneer de politie iemand heeft gearresteerd en tijdens het verhoor bijvoorbeeld denkt dat hij wel een valse munter zou kunnen zijn, zij inlichtingen vraagt bij bepaalde instanties om na te gaan of zij misschien de hand heeft gelegd op een valse munter.

Mede als gevolg van het door de B.V.D. gedaan verzoek meldde de Haagse politie de ordeverstoringen van 20 en 21 september, waaronder de activiteiten van de heer Remmerswaal.

De toezending van zodanige inlichtingen aan de B.V.D. houdt echter niet in, dat deze dienst de naam van de vermelde personen dan registreert. Bovendien betekent registratie nog niet, dat de vastgelegde gegevens ook buiten de dienst worden gebruikt. Zoals in iedere organisatie gebruikelijk, wordt een groot aantal zaken vastgelegd om interne administratieve redenen.

Wat de gedragingen van de heer Remmerswaal op 21 september 1965 aangaat, kan worden medegedeeld, dat een dergelijke activiteit bij de B.V.D. niet wordt geregistreerd, laat staan dat zulk een gegeven zou worden gebruikt.

Er bestaat bij de B.V.D. geen "zwarte lijst" en ook niet

- 106 -

Geadresseerde: **de Heer**
J.H.Scheps.

Afd. **Kabinet**

Nr. **U59221 I**

Blad nr. **3**

iets dat als zodanig kan worden aangeduid. Er vindt wel een algemene registratie plaats van de zaken, die voor het werk van de B.V.D. van belang zijn. Tussen de politie en de B.V.D. bestaat een samenwerking, die o.m. meebrengt dat de politie gegevens aan de B.V.D. zendt die voor die dienst van belang kunnen zijn. Daarover bestaan bepaalde afspraken, die van tijd tot tijd naar behoefte worden gewijzigd of aangepast.

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN,

(get.) Smallegenbroek

Aan:
de Voorzitter van de
Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Bijlagen :

Uw brief van :

Directie   Hoofdafd.
Afd. Kabinet   Nr. 58339

Onderwerp: optreden Haagse politie 's-Gravenhage, 21 februari 1966.
tegen de heer A.W.J. Remmerswaal

Naar aanleiding van de opmerkingen door het lid der Kamer, de heer J.H. Scheps, omtrent de bovenvermelde aan- gelegenheid, gemaakt bij de behandeling van de begroting van Binnenlandse Zaken op 16 november 1965 en de door mij gedane toezegging betreffende het instellen van een onder- zoek, heb ik reeds enige tijd geleden de heer Scheps in- gelicht omtrent het resultaat van dit onderzoek. Ik stel er prijs op thans alsnog ook de Tweede Kamer ter zake nader te informeren.

De bewering van de heer Remmerswaal, dat hij op 21 sep- tember 1965 na zijn aanhouding terzake van een ordeverstoring op een Haags politiebureau te horen heeft gekregen, op "een zwarte lijst" van de B.V.D. te worden geplaatst, heeft in het gehouden onderzoek geen bevestiging gevonden. Wél is tegenover de heer Remmerswaal gerept over de in- lichtigendienst van de Politie. Zulks vond plaats in ver- band met de mogelijkheid, dat enige ambtenaren van deze dienst naar het politiebureau zouden komen om een gesprek met hem te hebben. Toen vaststond dat dit niet zou plaats- vinden, is de heer Remmerswaal heengezonden.

Ik heb de Burgemeester van 's-Gravenhage medegedeeld het te betreuren, dat tegenover de heer Remmerswaal onnodig melding is gemaakt van de activiteiten van de inlichtingen-
- dienst -

Bestemd voor de
Vaste commissie voor de B.V.D.

Men gelieve steeds één zaak in één brief te behandelen. Bij beantwoording nauwkeurig het onderwerp, de dagtekening en het nummer van dit schrijven vermelden.

dienst van de politie. Ik acht het niet uitgesloten dat, wanneer door de politie de gebruikelijke afkorting "I.D." is gebezigd, door de heer Remmerwaal "BVD" is verstaan of begrepen.

Hoewel het door de heer Schens in de Kamer gedaan verzoek slechts gericht was op het achterhalen van hetgeen zich bij de Haagse politie heeft afgespeeld, men is er goed aan te doen, u een andere uiteenzetting te geven omtrent de positie van de BVD in deze aangelegenheid.

Zoals u bekend is, heb ik er prijs op gesteld de Kamer op 16 november onmiddellijk in te lichten omtrent dit toen kort tevoren bekend geworden incident. Ik was er mij echter niet van bewust, dat de mij terzake verstrekte inlichtingen door een misverstand niet geheel juist waren. Daardoor heb ik bij mijn repliek ten onrechte een voorstelling van zaken gegeven, als zou de BVD met betrekking tot de verkrijging van informatie omtrent de ordeverstoringen in 's-Gravenhage geheel passief zijn geweest. Inderdaad had in het kader van de normale relatie tussen de Politie en de BVD reeds kunnen worden verwacht, dat de op 20 en 21 september 1965 te 's-Gravenhage plaats gehad hebbende ordeverstoringen aan deze Dienst waren gemeld.

In de onderhavige situatie - de kwestie van de ordeverstoringen rondom de Toestemmingswet en het voorgenomen huwelijk - had de BVD bovendien nog aan een aantal politiekorpsen speciaal verzoekt om toezending van gegevens terzake. Dit verzoek werd gedaan teneinde te kunnen nagaan, of de deelnemers daaraan wellicht bij de BVD wegens extremistische of staatsgevaarlijke neigingen bekend zijn. Dit verzoek lag dus geheel in de sfeer van de door de heer Schens in de Kamer gemaakte opmerking, dat het vanzelf spreekt, dat wanneer de politie iemand heeft gearresteerd en tijdens het verhoor bijvoorbeeld denkt dat hij wel een valsemunter zou kunnen zijn, zij inlichtingen vraagt bij bepaalde instanties om na te gaan of zij misschien de hand heeft gelegd op een valsemunter. Mede als gevolg van dit bijzonder verzoek van de BVD, meldde de Haagse politie de ordeverstoringen van 20 en 21 september, waaronder de activiteiten van de heer Remmerwaal.

Zoals in elke organisatie wordt ook bij de BVD alle binnenkomende post geagendeerd. Daarin voorkomende namen en gegevens worden echter slechts geregistreerd voor zover deze van belang zijn voor een juiste taakuitoefening van de dienst. Wat de gedragingen van de heer Remmerwaal op 21 september 1965 aangaat, kan worden medegedeeld dat een dergelijke activiteit bij de BVD niet wordt geregistreerd.

- Het -

Het behoeft naar zija meening geen betoog, dat indien errechtstreeks verband blijkt te bestaan tussen een ordeverstoring en politieke extremisme de P.V.D. die gebeurtenis wel neder in beschouwing neemt, als vallend binnen zija taakdracht.

DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN,
Drs. J. VAN DER VORST